

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 4. Guairania Iustratur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

in loco, sumptu publico coëmère: cujus fundamenta dum jaciunt, Joannes Rómerus, sui muneris non negligens, Joannem Salonium & Marcellum Lorençanani in Guairaniam ad lustrandos pro se Socios amandat.

CAPUT
IIII.
Guairania
lustratur.

1594.

Guairania
Sociorum
labores.

Eidem duo
oppida fun-
dant.

Emmanuël
Ortega laus.

Ea, tñni.

Præstigiato-
ris carver-
sio.

GUAIRANIAM excolere pergebant Emmanuël Ortega & Thomas Fildius, Villaricæ ab hinc quinquennio commorantes. Eò ibatur ex Assumptionis urbe longissimo centum & quinquaginta leucarum itinere, eâ tempestate, incrementibus pluviâ paludibus, pœnè intranabili. Omnia tamen pervicere Salonius & Lorençana, quâ natando, quâ cimbulâ aut equis subinde vecti, quâ nudatis corporibus cum cœnosa eluvione eluctantes, numerosâ animarum prædâ, in obviis Indorum pagis, Baptismi & aliorum Sacramentorum collatione, collectâ. In civitate Regali decem dies commorati, Hispanos & Indos omnes, Sacerdote dudum carentes, ritè expiatos sacro pane pavère, Ethnicos frequentes baptizavère, solutos matrimonii vinculo adstrinxere: ibi cimbæ ex una arbore concavas, cum gratulatoriis Emmanuëlis Ortægæ & Thomæ Fildii litteris, necnon viæ levamentis, sexaginta leucas obviam missas ascendere. Ex itinere sex Indorum oppida, ad Huibai fluminis littora, sacrorum etiam expertia, pluribus ad partes Christi traductis, ingenti cum fructu curavère. Villaricam inveci, post mutæ gratulationis officia, pro munere suo in facta Sociorum inquirentes, humanis viribus majora reperere. Nam in duos illos viros incumberebat immensæ Provinciæ, nullum alium Sacerdotem habentis, onus: quorum munus erat, Hispanis sacra omnia ministrandi, Neophytorum pagos hinc inde sparsos percurrendi, sylvestres homines, semotis in nemoribus degentes, ad humanitatem fidemque capefendam sollicitandi, adventantes Ethnicos Baptismi ergò erudiendi, dispalatos reducendi. Qui labor pœnè nullus erat, si conferretur cum assiduitate curandorum omnis generis hominum Villaricam confluentium, adeò notabili numero, ut quamvis diu noctuque operi insisterent, fieri tamen non poterat, ut singulorum Confessiones, saltem semel in anno, exciperent. Templum habebant multitudinis capax; & tamen in foro erudiendi erant Neophyti Catechumenique, quorum quatuor quinqueve millia, sacris præcipuè diebus, doctrinæ & Sacramentorum ergò, summâ aviditate concurrebant. Jam verò si pestis grassabatur, nullam quietem fumebant Socii, per abrupta montium, per torrentium faxa per fluminum pericula, per invidia nemora, per infestas præstigiatoribus latebras, per oppidorum & pagorum angulos, agrorum corpora indagantes, ut singulorum animis mederentur. Præterea duo oppida ex reductis Barbaris, operâ eorum, non procul Villaricâ surrexerant; quorum oppidorum inquilinos, ut filios in Christo abs se genitos, omni ope præsertim juvabant. Inter quæ officia ita sibi attendebant, ut nihil præ cultu Divino suâque salute antiquius habere viderentur: & profectò tanta opera, quanta narravimus, fieri non poterant, nisi ab hominibus suos mores ad normam instituti nostri exigentibus. Eminebat tamen Emmanuël Ortega sanctitate vitæ, laborum tolerantia, & favoribus divinis, inter eximios Societatis heroës amplissimum locum meritis. Mense integro Villaricæ posito, Salonius & Lorençana, prout jussi fuerant, longè majori, quam antè, æstimatione Socios amplexati, iter suum, oppidis & pagis Apostolico more ubique lustratis, relegere. In reditu, ad Huibai fluminis litus, præter plurimos mortales per Baptismum & alia Sacramenta Christo assertos, insignem cladem Damoni intulere, reducto ad humanitatem insigni præstigiatore, qui Hispanum puerum, & Indorum pat, necnon geminos filios suos, phanaticus Abrahami imitator, horrendo ritu, tenebrarum patri sacrificaverat. Nec tacendum alterius Ethnici, ad necem hostem suum quærentis, facinus, qui audito Christianorum præcepto, inimicos odisse vetante, non priùs Baptismum recepit, quam hosti se, publica redintegratæ amicitie significatione, ex lupo repente factus ovis reconciliaret. Sexto postquam discesserant mense, Salonius & Lorençana in Assumptionis urbem reduces tanta, quanta oculis perspexerant, narravère. Quibus rebus cognitis, Alfonso Barsena, Emmanuëlem Ortægæ non dubitavit pleno ore Guairaniæ Apostolum

appellare,

appellare, in emeritâ senectute nihil exoptans avidius, quàm reliquam vitam in vestigijs tantû viri relegendis ponere. Post aliquantulam quietem, Salonius & Lorenzana statim se ad intermissa caritatis referunt officia; Paraquariensium pagos, quos in eorum absentia Romerus & Barlena Apostolicè etiam percurrerant, pervagantes.

IN Assumptionis urbe mirum in modum surgebat templi fabrica, Magistratûs præsertim benevolentia, qui operas inter cives omnes ita partiti fuerat, ut nulli essent ab labore exempti: divites servitia submittebant: fabri sine mercede fabricabant: pauperes, cibatu ab potentibus ministrato, contenti, operi insiltebant: pueri, fœminæque, nullo Indorum Hispanorûve discrimine, terram atque aliam materiam bajulabant, dictitantes, omnibus profuturam molem omnium manibus erigi debere. Romero identidem flagitanti, ut ab pretiosa nimis materia abstinerent, ne civitas supra vires gravaretur; uno ore respondebant, nihil quæstuosius esse, quàm pro bono Jesu pretiosissima quæque impendere. Anno millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, solemnè apparatu in novam ædem nondum perfectam venerandum Christi Corpus inductum est. Quæ etiam tempestate Joannes Romerus, relicto, qui Socii in Assumptionis urbe & Villaticæ degentibus præfesset, Marcello Lorenzana, ad Sanctæ Fidei oppidum secundo Paraquario & flumine Argenteo navigavit: ubi quæcumque in Assumptionis urbe fecerat, solus ipse per octodecim integros menses renovavit: tanto Indorum Hispanorûmque concursu, & laborum fructu, ut civitas perspectis utrorumque conversionibus, ab Peruvix Provinciali, honestissimis verbis laudatò Romero, Socios & perpetuitatem sedis postularit. Interim Joannes Aquila, in rebus domesticis utilis, & bonus adjutor, qui etiam in tyrocinio Deum quingentis amoris actibus numeratò singulis diebus colere solebat, in Assumptionis urbe extinctus est, eoque, quo in sepulcrum illatus est, die Alfonso Barlenam maligna aura ita afflavit, ut per sex horas, profligatis in reliquam vitam residuis viribus, exanimatus jacuerit.

DUM hæc per Paraquariæ Præfecturam gererentur, Societas Omaguacatum genti, Christo & Hispano nomini conciliandæ, feliciter æquè ac fortiter insiltebat. Omaguacæ Tucumanix fines, quæ Peruvix obtenditur, habitant. Sub initia occupatæ provinciæ Hispanis servierant, & multi Christi fidem receperant: sed ab triginta ferme annis, occisis Christianis Sacerdotibus, atque Hispanorum plurimis, rebellaverant, cædibus & latrocinii non tantum vias ipsas, quæ in Peruviam itur, verum etiam villas ac oppida infestantes. Nullus erat ad ferocissimam gentem domandam aditus: crudelitate sese undique sepierant: Hispanis incassum diu omnia frustra expertis. Mixti omnes, Ethnici Christianique, antiquis vivebant moribus, nulli rei magis intenti, quàm ne rursus in Hispanorum manus, vindictæ metu, inciderent. Sed Gaspar Monroius, pulchræ mortis avidus, Christi auspiciis omnia tribuens, Hispanis omnibus temeritatem propositi dissuadentibus, cum Joanne Toletano laico Cruce armatus, eò ire ausus, præter spem à Barbaris hospitaliter exceptus est. Quis credat? sermonis Divini vi, paucorum dierum spatio, quinque oppidorum municipes, cædibus & sacrilegijs infames, Socii se erudiendos tradidère, Christiana nomina postulantes. In primo congressu, ex his lupis sexcenti in oves mutati, per primi Sacramenti ostium in Christi ovile inducti sunt: ducenta & octodecim Christianorum paria, abjuratis erroribus, matrimonii vinculo alligari se siverunt: ut discas; humanas rationes præ divino præsidio spernentibus, ardua quæque in proclivi fore; si magnanimitas adhibeatur. Manifesto Dei auxilio Sociorum virtus in pagorum uno adjuta est: quippe Ethnica mulier, recenter Christianis imbuta Sacramentis, ad conditum baptizandis diem & locum, invitante Monroio, venite renuens, in agro repentino fato dirigit. & infans ab parente, ne sacris initiaretur, clam habitus in latebris, etiam inexpectatus obiit: quibus portentis territi Barbari turmatim ad Montoium concurrebant, cælestes minas tempestivè recepto Baptismo prævertere amantes. Observatum est his

CAPUT

V.

Res in Assumptionis & Sanctæ Fidei urbibus benè geritur.

Assumptionis templum erigitur.

1595.

Sancta Fidei urbs excollitur.

Mors Joannis squila.

Barlena maligna aura afflatur.

CAPUT

VI.

Gaspar Monroius Omaguacis Christo lucrâ dis insilit.

Omaguacatum mores.

Gasparis Monroii magnanimitas.

Sexcenti baptizantur.